

S Á M I R Á Đ Đ I
SAAMELAISNEUVOSTO
SAMERÅDET
COŃO3 CAAMOB
SAAMI COUNCIL

**Godtagna resolutioner
Samernas 21. Konferens**

Tråantesne

2017

1 Pronomenet "hen" i skandinaviska språk

Sverige har beslutat att börja använda pronomenet "hen" för att undvika pronomenen "han" och "hon" som är knutna till kön. I Norge har riksdagspartier börjat diskutera att börja använda samma pronomen i norska.

Det samiska pronomenet är könsneutralt. Samernas 21:a konferens erbjuder de skandinaviska språken att använda sig av det samiska pronomenet "son", som inte gör skillnad på kön, istället för "hen". Samtidigt vore detta ett fint sätt att hedra samiskan i de skandinaviska länderna.

2 Undervisning och upplysning

Samernas 21:a konferens kräver självbestämmande för samisk undervisning och information om samerna till majoritetsbefolkningarna.

Samernas 21:a konferens påminner om att rätten till språk och kultur är en viktig del i en människas fysiska och psykiska hälsa. Skolan är en inflytelserik kraft i samhällsbyggandet och utbildning har makt. Ofta har denna makt använts emot det samiska folket och många samer har förlorat sin kultur och sitt språk under skolgången.

Utbildning omfattar livets alla delar och den har en mycket stark påverkan. Av olika anledningar kan samer i dagens situation ha problem med sin identitet. Utbildning bör stärka det samiska folkets självkänsla. Samer skall ha möjlighet att lära sig sin historia ur sitt eget perspektiv och med sina egna ord.

För att samer skall kunna leva och utvecklas skall de samiska barnen, oavsett var de bor, ha rätt till förskoleverksamhet och utbildning. Grunden för undervisningen skall vara den samiska värdegrunden och traditioner. Undervisning för samiska barn skall arrangeras så att den ger dem möjlighet att delta i sin familjs och släkts arbeten.

I den Finska, Norska och Svenska grundlagen är samerna erkända som ett urfolk. Samerådet påminner om att dessa stater har skyldighet att undervisa och sprida korrekt information om det samiska folket till majoritetssamhällena. Dagens situation, där majoritetsbefolkningen saknar kunskap om samer och samernas historia, påverkar de beslut som berör samerna och samiskt liv. Brist på kunskap leder även till förtal som i sin tur påverkar samiska barns och ungdomars självkänsla och identitet. Samiska barn och ungdomar har rätt att leva och växa upp i en trygg miljö. Detta är även till hjälp att förbättra attityder och minska negativa attityder gentemot samer och andra minoriteter.

I förverkligandet av samisk utbildning finns flera knutar:

Brist på undervisningsmaterial, brist på lärare, behov av vidareutbildning för lärare och undervisningsplaner som inte tar den samiska utbildningens särskilda behov i beaktande. En utmaning i ett effektivt bruk av resurser är det faktum att samisk undervisning fungerar i enlighet med respektive lands utbildningssystem.

För att stärka och utveckla den samiska utbildningens position uppmanar Samernas 21:a konferens Sametingen och nationalstaterna att utveckla en gemensam utbildningsplan för hela

Sápmi och gemensamt utbildningsmaterial för alla undervisningsbehov i Sápmi. På detta sätt skulle samiskt självbestämmande öka i det samiska undervisningsväsendet.

3 Solidaritet med Standing Rock Sioux Tribe

Samernas 21:a konferens stöder starkt Standing Rock Sioux Tribes kamp emot Dakota Access Pipeline, eller Black Snake. Detta projekt är ett hot emot de mänskliga rättigheterna och bryter emot FN:s urfolksdeklaration.

Folket i Lakota, Dakota och Nakota kämpar för att skydda sina marker och vatten. Deras kamp har skapat ett globalt engagemang och genom detta bekräftar det samiska folket att vi tar del i denna kamp. De traditionell rättigheter och traktat som ingåtts med folket på Turtle Island måste respekteras av USA:s förenta stater. Förenta staternas makthavare måste respektera innehållet i de mänskliga rättigheterna och stoppa byggandet av Dakota Access Pipeline.

4 Tillslutning til erklæring fra Samhandlingskonferansen for reindrift, Tråante 7.-8. februar 2017

Samenes 21. Konferanse slutter seg til følgende erklæring vedtatt av Renägarförbundet, Norske Reindriftssamers Landsforbund, Svenska Samernas Riksförbund og Suoma Boazosámit rs under Samhandlingskonferansen for reindrift, arrangert i Tråante 7.-8. februar 2017:

Vi samer eier retten til å bestemme over vår sosiale og kulturelle utvikling.

Understreker at reindrifsamene gjennom bruk av sine tradisjonelle beiteområder fra uminnelige tider har utviklet en levende kultur som er i stadig utvikling, og som er særegen for det reindrifsamiske folk;

Understreker at statene er forpliktet til å sikre at reindrifsamenes rettigheter og retten til å utvikle sin næring er i samsvar med internasjonale rettsregler;

Understreker at statene er forpliktet til å sikre at framtidige generasjoner har mulighet til å drive med sin tradisjonelle næring;

Legger til grunn at reindriften er en tradisjonell næringsvirksomhet og hvor utnyttelsen av næringens landområder og naturressurser utgjør en vesentlig del av den samlede samiske kultur og identitet;

Legger til grunn at reindrifsamenes har rett til selvbestemmelse er i samsvar med folkerettens regler, slik det er nedfelt i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, FNs Urfolkserklæring og sluttdokumentet fra Verdenskonferanse for urfolk 2014;

Legger til grunn at reindrifsamenes selvbestemmelsesrett gir rett til fritt å kunne råde over sitt livsgrunnlag og sine naturressurser, og skal ikke under noen omstendigheter fratras beitearealer som er nødvendig for å sikre reindriften eksistensgrunnlag;

Legger til grunn at reindrifsamene, i kraft av ILO-konvensjonen nr. 169 og FNs urfolkserklæring, har rett til aktiv deltakelse i avgjørelser som har betydning for dem, og deltakelsen må være effektiv på en slik måte at den har innvirket på avgjørelsens innhold;

Legger til grunn at statene ved sitt vedtak av FNs Urfolkserklæring og sluttdokumentet fra Verdenskonferanse for urfolk 2014 har forpliktet seg til å innhente et fritt og forhåndsinformert samtykke ved planer som berører reindrifstutøvere eller deres landområder. Dette prinsippet skal implementeres i statlig, regional og kommunal virksomhet som berører reindriften og næringens arealbruk;

Legger til grunn at samene som ett urfolk er anerkjent i konstitusjonen til Den Europeiske Union, og hvor reindrifsamene har rett til å utøve sin kultur, næringsvirksomhet og utvikle sitt samfunnsliv på tvers av landegrensene;

Understreker at reindrifsamene har rett til aktivt delta i arbeidet med å sikre en bærekraftig og langsiktig forvaltning og utvikling på grunnlag av deres tradisjonelle kunnskaper, slik det er nedfelt i FNs konvensjon om biologisk mangfold;

Land- og naturressurser og retten til selvbestemmelse

- Reindrifsamene har gjennom sin tradisjonelle bruk av land- og naturressurser, opparbeidet eierskap og bruksrett til sine landområder. Disse rettighetene må anerkjennes og respekteres ved alle planprosesser som vil medføre tap av beiteland innenfor samiske områder.
- Reindrifsamene har rett til fritt å bestemme over sine land- og naturressurser, og statene er forpliktet til å iverksette tiltak som fullt ut sikrer samisk selvbestemmelse innenfor disse områdene.
- Statene skal innhente reindrifsamenes frie og forhåndsinformerte samtykke før det vedtas og gjennomføres lovgivning og administrative tiltak som kan påvirke dem.
- Statene skal innhente reindrifsamenes frie og forhåndsinformerte samtykke ved alle prosjekter som berører deres land- og naturressurser.
- Statene må snarlig igangsette arbeidet med implementering av prinsippet om reindrifsamenes rett til et fritt og forhåndsinformert samtykke.

Forvaltning av rovvilt

- Reindrifsamene har, inntil denne muligheten ble fratatt de, levd i sameksistens med rovvilt og forvaltet bestandene uten at det har svekket rovviltets evne til reproduksjon.
- Reindrifssamene har aldri akseptert at muligheten til å regulere rovviltbestandene er fjernet.
- Statene er i kraft av Biomangfoldkonvensjonen forpliktet til å involvere reindrifsamene i nasjonal rovviltforvaltning og hvor reindriftenes tradisjonelle kunnskaper – árbediehtu - skal legges til grunn som en del av kunnskapsgrunnlaget for forvaltningen.
- Statene har gjennom sluttdokumentet fra 2014 forpliktet seg til å respektere urfolks tradisjonelle kunnskaper, herunder bidrag til økosystemforvaltning og bærekraftig utvikling.

5 Uttalande gällande förslag till avtal för Deatnu/ Tana vattendrag

Samernas 21 konferens uppmanar den norska och finska regeringen att avvisa förslaget till avtal som gäller Deatnu vattendrag och påbörja nya förhandlingar om ett nytt avtal på lokal nivå.

År 2016 har den norska och finska regeringen utarbetat ett förslag till avtal som gäller fisket i Deatnu vattendrag. Målet med avtalet är att Deatnus fiskebestånd skall förvaltas på ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt gynnsamt sätt för att kunna nyttja älvens kapacitet till produktion av lax och att fiskebeståndens mångfald försäkras. Under förhandlingar motsatte sig de samiska företrädarna avtalet eftersom deras åsikter inte tagits i beaktande.

Enligt avtalet skall mängden fångad fisk minska - traditionellt samiskt fiske minskas med ungefär 80%, medan fiskemängden för turister minskas med enbart 30%. Dessutom ger man på finsk sida nya rättigheter till folk efterkommande av Ortsbor och tar bort samernas efterkommandes rättigheter, deras traditionella fiske blir förbjudet. Av den anledningen har Deatnu- dalens samiska samhälle starkt motsatt sig förslaget till avtal.

Avtalsförslaget bryter emot samernas grundrättigheter i Deatnu- dalen, bland annat när det gäller de näringsmässiga, språkliga rättigheterna och den traditionella kunskap som bland annat finns erkända i ILO 169 och i Urfolksdeklarationen. Förslaget till avtal bryter även emot Deatnu- dalens befolknings kollektiva mänskliga rättigheter att använda sig att sitt språk, leva enligt sin kultur och bibehålla och utveckla den för kommande generationer.

Grunden till all vår kultur är arvet vi fått från Moder Jord och vår Fader Solen- Samernas marker och vatten och allt som lever däri. Utan att kunna nyttja våra marker förlorar vi vår traditionella kunskap och kan inte längre leva som människor- som samer.

6 Kulturell appropriation

Samernas 21 konferens uppmanar starkt att de entreprenörer som använder, eller gör att andra använder samiska klädedräkter att upphöra med detta. De skall låta det samiska folket själva definiera formerna och ramarna av användandet av samiska element inom turistnäringen.

Samernas 21 konferens uppmanar staterna att anta lagar rörande traditionella samiska kläder och symboler. Detta skall göras i samarbete med det samiska folket. Användandet av samisk klädedräkt och samiska symboler utan tillåtelse från det samiska folket är brist på respekt av vårt arv.

7 Självbestämmande för samisk renskötsel

Renskötsel är en fundamental del av den samiska kulturen och därmed en central faktor i bibehållandet och utvecklandet av de samiska språken, kulturen och levnadssättet. Samisk renskötsel är ett tydligt kulturellt levnadssätt och vi kräver att självbestämmande för den samiska renskötelsen skall respekteras. De samiska renskötarna, som en del av det samiska folket, måste ha rätt till självbestämmande.

I Finland är rätten att bedriva renskötsel inte förbehållen samer. Den finska rensnärlagen erkänner inte renskötsel som en specifik samisk näring. Vid utarbetandet av en ny Metsähallitus

lag (Finlands Skogsbrukslag) ignorerade den finska staten plikten att förhandla som finns inskriven i den finska rennäringslagen. Enligt den finska rennäringslagens 53§ är staten skyldig att förhandla med företrädare för berörda renskötseldistrikt. Den nya Metsähallitus-lagen godkändes trots att de samiska renskötseldistrikten, Sametinget och Samerådet reagerat negativt till detta.

Den samiska renskötseln har speciella särdrag- renarna betar på öppna områden, urgamla organiserade enheter, siidas, och ett familjebaserat system vid arv av renmärke. Den finska rennäringslagen erkänner inte dess särdrag. Nyligen beviljade Finlands högsta domstol renmärken för medlemmar av finska renskötseldistrikt trots att det samiska distriktet motsatt sig detta. Detta beslut negligerade den samiska renskötselns traditionella lag, praxis och sakkunskap.

8 Att få vara same i fred

Samerna har rätt att leva utan att smutskastas. Samernas 21 konferens kräver att vi samer i enlighet med vår kultur och att vi, utan att besväras, får utveckla den kultur som vi själva bestämmer att göra.

Grunden för förståelse är korrekt information. I grundskolan saknas information om samer, dettas leder till fördomar, missuppfattningar och förtal. Samer tvingas använda mycket tid och resurser till att korrigera missuppfattningar och måste försvara sina liv som de människor de är.

Samernas 21 konferens godtar inte att samer förtalas och kräver att staterna sätter speciell fokus på att detta upphör. För att folks syn på samer förändras behöver människor förebilder. Samernas 21 konferens betonar att det är staternas plikt att påminna och uppmana politiker, myndigheter och tjänstemän att ta första steget och på så sätt utgöra goda exempel.

9 Gollegiella

Eftersom samiskan är ett naturligt arbets- och samtalsspråk för många är det av yttersta vikt att det bibehålls och förstärks samt att än fler kan använda samiskan naturligt i sin yrkesutövning och i andra sammanhang. Samiskan skall vara en självklarhet från första till sista andetag.

Staterna ska motivera att läsa samiska och ge fördelar till dem som läser samiska.

Samernas 21. Konferens ber Samerådet arbeta aktivt för att stärka det samiska språkarbetet.

10 Forskningsetik

Forskningsresultat som är samerelaterade är till gagn både för samerna och majoritetssamhället. Detta främjar även ett samarbete. Samiskt självbestämmande bör stärkas i forskningen och vid produktion av information om samer. Det att samernas rätt till självbestämmande respekteras i forskningen betyder inte att forskningen är fri från begränsningar. Syftet med etiska riktlinjer för samisk forskning är att lyfta den från att studera objekt till en aktiv position där man värderar vilken forskning som är relevant och nödvändig för det samiska samhället.

Samerna skall ha möjlighet att utifrån sina egna värderingar bedöma vilka forskningsbehov som finns i det samiska samhället och påverka finansieringen av dessa. Samerna har rättigheten att bedöma de etiska principer som hör till forskningen om samer. Universitet och forskningsinstitut skall sörja för att deras forskningsprojekt och enskilda forskare följer dessa i sin forskning. Gemensamma etiska grundprinciper skulle göra det möjligt för forskningsinstitutioner att skapa information om praxis vid insamling, bearbetning, förvaring och arkivering av material. Detta skulle trygga att enskilda och kollektiva samers rättigheter tillgodoses. Detta skulle förbättra samernas möjlighet att påverka produktion av information om dem och återknyta den information som insamlats och detta skulle i sin tur bygga upp förtroendet för forskningsvärlden.

En gemensam nordisk etisk nämnd för samisk forskning - vetenskaplig forskning som inbegriper samer, bör etableras. Denna skall ha en bred representation av det samiska samhället och av de universitet som bedriver samisk forskning. Nämnden skall utvärdera vilka behov som föreligger för samisk forskning och agera som rådgivare i enskilda och gemensamma frågor som rör samisk forskning.

Etiska riktlinjer gäller alla vetenskapliga områden och institutioner, även forskare utanför sameområdet eller det samiska samhället, och vars forskning på ett eller annat sätt berör samer, det samiska området, historien, språken, kulturen eller levnadssättet. Universitet skall utarbeta riktlinjer tillsammans med det samiska samhället. Ett långsiktigt mål är en gemensamt nordiskt forskningsetisk nämnd som har bred samisk representation och som skapar en gemensam väg när det gäller vilka behov av forskning som föreligger.

11 Rätten till att förvalta resultaten av historisk forskning

Resolution angående förvaltningsrätt över samiska fornlämningar, kvarlevor, forskningsmaterial och -resultat samt media som tillkommit under samerelaterad forskning.

Idag förvaltas historiskt forskningsresultat i stor grad i majoritetssamhällets forskningsinstitut och muséer. Mest uppmärksammat är de rasbiologiska samlingarna som finns i Uppsala och på andra ställen.

Med "historiska forskningsresultat" avses i denna text fornlämningar, material, forskningsresultat och fotografier och annan media samt obehandlad och behandlad forskningsdata.

Samernas 21. Konferens kräver att samiska folket får full förvaltningsrätt över dessa historiska forskningsresultat som har relation till våra förfäder. Museer och forskningsinstitutioner ska innan utgrävning av historiska samiska gravplatser inhämta samtycke av det samiska folket.

12 Civilsamhället

Elsa Laula Renberg arbetade för att organisera och ena samerna. I hennes anda har samer organiserat sig ända sedan 1917 i olika former och avsikter, och idag finns det samiska lokalföreningar och samiska kulturinstitutioner både innanför och utanför Sápmi.

Sameföreningarna förvaltar den samiska kulturen, identiteten och gemenskapen där det både finns och inte finns samiska lokalsamhällen. Sameföreningarna skapar också ett naturligt socialt sammanhang för samer och erbjuder vitalisering och revitalisering i språk, traditionell kunskap och ny kunskap. Det civila samhället: sameföreningar, riksorganisationer, kulturinstitutioner och utbildnings- och kulturcentra är en central del i det samiska samhällslivet som hela tiden skapar den samiska nutidshistorien och tillgängliggör alla kulturella uttryck som finns i den rika samiska kulturen.

Inte alla dessa samiska organiserade sammanslutningar mår bra, mycket på grund av ekonomiska förhållanden. De ekonomiska ramarna räcker inte till för att utgöra den viktiga plattform som de är, och som gör det samiska samhället.

Av den anledningen ska:

- Samernas 21. Konferens bekräfta sameföreningarnas historiska och nuvarande betydelse för alla samer till minnet av Elsa Laula Renberg.
- Samernas 21. Konferens åta sig att uttala den betydelse som sameföreningarna har haft för att stärka den samiska gemenskapen och förvalta den samiska kulturen för tusentals samer.
- Samernas 21. Konferens rikta kritik mot staterna att det samiska civilsamhället med alla dess föreningar, organisationer och institutioner inte erhåller tillräckliga ekonomiska möjligheter för att fylla sina viktiga uppgifter och som roll i det civila samiska samhället i Sápmi.

13 Skogsbruk i Sápmi

Bevakning och uppmärksammande av skogsskövlingen i Sápmi Skogarna i Sápmi har varit i storskaligt bruk sedan Elsa Laula Renbergs tider. De senaste decennierna har de industriella och storskaliga skogsbruksåtgärderna ökat markant och inom staterna sker ett allt större uttag ur skogarna. I samiska renskötselområdet breder kalhyggena ut sig i allt större utsträckning. När markerna avverkas försvinner många samiska lämningar och spår, markmiljön påverkas och de sociala och kulturella värdena som markerna bär går om intet, liksom förutsättningar för en naturlig balans för djur och växter.

Därför ber Samernas 21. Konferens Samerådet om att bevaka aktivt skeenden som rör skogsavverkningarna i Sápmi för att säkerställa att samiska näringar samt ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella värden inte hotas.